

Monika Józefczyk

Pełnomocnictwo do udziału w walnym zgromadzeniu spółdzielni

I. Uwagi ogólne

Walne zgromadzenie jest najwyższym organem spółdzielni, który stanowi prawo wewnątrzspółdzielcze (uchwała statut i regulaminy), i decyduje o najważniejszych sprawach¹. Jest to organ uchwałodawczy i kontrolny. Jego obowiązki zostały wyraźnie określone w art. 38 § 1 prawa spółdzielczego (dalej: pr. spółdz.) i przypisane do wyłącznej właściwości tego organu, dlatego też scedowanie ich na inne organy spółdzielni, np. radę nadzorczą i zarząd, jest niemożliwe². Oczywiście statut może rozszerzyć katalog spraw należących do wyłącznej właściwości walnego zgromadzenia, jednakże stopień szczegółowości tych uchwał zależy od statuto-

---

¹ Art. 36 § 1 ustawy z dnia 16 września 1982 roku – Prawo spółdzielcze (tekst jedn.: Dz.U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848 ze zm.). W każdej spółdzielni oprócz walnego zgromadzenia istnieją jeszcze takie organy jak rada nadzorczą i zarząd, a także zebrania grup członkowskich w tych spółdzielniach, w których walne zgromadzenie jest zastąpione przez zebranie przedstawicieli. O tym, kiedy walne zgromadzenie zostaje zastąpione przez zebranie przedstawicieli decyduje statut. Może on również przewidywać powołanie innych organów niż wyżej wymienione, składających się z członków spółdzielni; zob. art. 35 a także art. 37 pr. spółdz.; K. K r z e k o t o w s k a, *Prawo spółdzielcze z komentarzem*, Bielsko-Biała 2003, s. 30.

² Zob. art. 38 ustawy z dnia 16 września 1982 roku – Prawo spółdzielcze (tekst jedn.: Dz.U. z 1995 r. Nr 54, poz. 288 ze zm.), również uchwała Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 1993 r. III CZP 75/93, OSNCAP 1994, nr 2, poz. 33.

wego zakresu władzy tego organu, a także od wielkości i charakteru spółdzielni. Szczegółowy zakres uprawnień i obowiązków powinien być wynikiem wielkości, potrzeb i zadań konkretnej spółdzielni. Prawo uczestniczenia w walnym zgromadzeniu przysługuje wszystkim członkom spółdzielni. Jest to jedno z podstawowych uprawnień członka o charakterze korporacyjnym, które wypływa z istoty członkostwa, chyba że uzasadnione jest wykluczenie lub wykreślenie członka ze spółdzielni. Wykluczenie czy też wykreślenie ma miejsce w sytuacji, gdy członek nie wykonuje obowiązków, które wynikają ze statutu, lub też z jego winy dalsze pozostawanie w spółdzielni nie da się pogodzić z jej postanowieniami lub zasadami współżycia społecznego. Członek wykluczony lub wykreślony uczestniczy tylko w tej części walnego zgromadzenia, na której jest omawiane jego odwołanie od uchwały wykluczającej go ze spółdzielni. Stanowi to realizację prawa do poznania argumentów popierających odwołanie. Członek taki nie uczestniczy w walnym zgromadzeniu, nie ma prawa udziału w głosowaniu i zazwyczaj opuszcza miejsce obrad przed powzięciem uchwały w jego sprawie³.

Walne zgromadzenie jest „narzędziem”, przy pomocy którego członkowie wykonują swoje prawa w stosunku do spółdzielni. Podmiotowe uprawnienia zapewniają im faktyczny (zdolność przemawiania) oraz prawny (udział w głosowaniu) wpływ na uchwały. Można więc stwierdzić, że prawo spółdzielcze przekazuje decyzję w zasadniczych sprawach spółdzielni – w ramach przepisów ustawy i statutu – nie członkom w ogóle, ale członkom obecnym na prawidłowo zwołanym walnym zgromadzeniu⁴.

Członek spółdzielni bierze udział w walnym zgromadzeniu osobiście, zgodnie z art. 36 § 2 pr. spółdz. Wyjątek dotyczy osób prawnych będących członkami spółdzielni oraz członków o ograniczonej zdolności do czynności prawnych lub niemających tej zdolności. Osoby małoletnie oraz ubezwłasnowolnione uczestniczą w zgromadzeniu przez swoich przedstawicieli ustawowych (rodziców, opiekunów, kuratorów), natomiast osoby prawne są reprezentowane przez swoje organy w sposób przewidziany w ustawie i w opartym na niej statucie albo przez ustanowionego w tym

---

³ A. Stefaniak, *Prawo spółdzielcze. Komentarz. Orzecznictwo. Skorowidz*, Łomianki 2000, s. 43.

⁴ R. Bierzanek, *Prawo spółdzielcze w zarysie*, Warszawa 1984, s. 169.

celu pełnomocnika⁵. Pełnomocnik nie może reprezentować więcej niż jednego członka.

Z powyższego przepisu wynika, że ustanowienie pełnomocnika do reprezentowania członka będącego osobą fizyczną na walnym zgromadzeniu jest niedopuszczalne. Uzasadnienie wynika z faktu, że spółdzielnia jest osobą prawną typu korporacyjnego, a członkostwo w niej jest atrybutem o charakterze osobistym, a nie majątkowym⁶. Jest wyrazem najpełniej realizującej się zasady wewnątrzspółdzielczej demokracji bezpośredniej⁷.

Warto zastanowić się na słusznością utrzymania przepisu art. 36 § 2 zd. 1 pr. spółdz. w obecnym brzmieniu. Czy zakaz ustanawiania przez członka będącego osobą fizyczną pełnomocnika do uczestnictwa na walnym zgromadzeniu spółdzielni w zasadniczy sposób nie ogranicza wolności wyboru i podejmowania decyzji oraz kształtowania stosunków prawnych według swojego uznania? Należy zastanowić się, czy w obecnej sytuacji prawnej, szczególnie kiedy Polska stała się pełnoprawnym członkiem Unii Europejskiej, istnienie takiego przepisu ma jakiegokolwiek racjonalne uzasadnienie.

II. Istota pełnomocnictwa wynikająca z kodeksu cywilnego

Przepisy kodeksu cywilnego jako zasadę przewidują możliwość dokonania czynności prawnej przez pełnomocnika⁸. Podstawą udzielenia pełnomocnictwa rozumianego jako czynność prawna upoważniająca do działania w imieniu reprezentowanego jest zazwyczaj stosunek prawny między mocodawcą a pełnomocnikiem, w wyniku którego ten ostatni jest zobowiązany do działania w imieniu mocodawcy. Źródłem umocowania pełnomocnika jest oświadczenie woli mocodawcy, obejmujące upoważ-

---

⁵ Art. 36 § 2 oraz art. 15 § 3 ustawy z dnia 16 września 1982 roku – Prawo spółdzielcze (tekst jedn.: Dz.U. z 1995 r. Nr 54, poz. 288 ze zm.), a także art. 98 zd. 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 roku – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.) jako rodzaj pełnomocnictwa szczególnego.

⁶ Zob. L. Stecki, *Prawo spółdzielcze*, Warszawa 1987, s. 71; R. Bierzaniek, *Prawo spółdzielcze w zarysie*, Warszawa 1984, s. 170-171; W. Jastrzębski, *Walne Zgromadzenie w Spółdzielniach. Poradnik dla rad nadzorczych, zarządów i członków spółdzielni*, Warszawa 2000, s. 4-5; K. Krzekotowska, *Prawo spółdzielcze...*, s. 30.

⁷ Zob. W. Jastrzębski, *Walne Zgromadzenie...*, s. 4.

⁸ Art. 95 i 96 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 roku – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.).

nienie określonej osoby do dokonania w imieniu i ze skutkiem prawnym dla tego mocodawcy czynności prawnej indywidualnie oznaczonej albo czynności oznaczonych rodzajowo⁹. Do udzielenia pełnomocnictwa mocodawca musi mieć taką samą zdolność do czynności prawnych, jakiej wymaga czynności prawna, która ma być dokonana przez pełnomocnika. W treści pełnomocnictwa zakreśla się granice, w jakich pełnomocnik władny jest działać w jego imieniu i ze skutkiem dla reprezentowanego. Z powyższego wynika, że pełnomocnictwo opiera się na stosunku zaufania mocodawcy do pełnomocnika¹⁰.

Zgodnie z art. 95 § 1 k.c., czynność prawną można dokonać przez pełnomocnika z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie i wynikających z właściwości czynności prawnych. Jak z tego wynika, czynności prawne, których nie można dokonać przez pełnomocnika, zostały potraktowane jako wyjątek od ogólnej zasady. Do takich czynności należy m.in. uznanie dziecka (art. 73 k.r.o.), sporządzenie i odwołanie testamentu (art. 944 § 2 k.c.), zawarcie małżeństwa (art. 6 k.r.o.)¹¹.

Cechą wspólną czynności prawnych, wyłączonych przez ustawodawcę spośród ogólnego działania zasady przewidzianej w art. 95 § 1 k.c., jest przede wszystkim osobisty charakter tych czynności. W związku z tym należy postawić pytanie, co to jest czynność o charakterze osobistym. Przyjmujemy, że czynnością prawną jest intencjonalne działanie osoby fizycznej, zmierzające do wywołania zamierzonych skutków w sferze praw innych podmiotów prawa. Rdzenną częścią każdej czynności prawnej jest oświadczenie woli podmiotu tworzącego ją, a sens tego oświadczenia ustalany jest na podstawie reguł znaczeniowych, odnoszących się do interpretacji zachowań człowieka. W związku z tym czynnością prawną

---

⁹ S. D m o w s k i, S. R u d n i c k i, *Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga pierwsza: Część ogólna*, Warszawa 2004, s. 388.

¹⁰ A. W o l t e r, J. I g n a t o w i c z, K. S t e f a n i u k, *Prawo cywilne. Zarys części ogólnej*, Warszawa 2001, s. 342; S. D m o w s k i, S. R u d n i c k i, *Komentarz do kodeksu cywilnego...*, s. 391.

¹¹ Charakter pełnomocnictwa do zawarcia małżeństwa, o którym mowa w art. 6 k.r.o., jest dyskusyjny. Jedni uważają, że jest to pełnomocnictwo szczególne, np. J. F a b i a n, *Pełnomocnictwo*, Warszawa 1963, s. 100, A. Z i e l o n a c k i, *Zawarcie małżeństwa*, Wrocław 1982, s. 107, inni, np. J. G a j d a, *KRO. Komentarz*, 2000, s. 35; B. W a l a s z e k, *Instytucja*, s. 389, twierdzą, że pełnomocnictwo do zawarcia małżeństwa stanowi instytucję *sui generis*, łączącą w sobie elementy pełnomocnictwa i instytucji posłańca.

o charakterze osobistym jest czynność, która wypływa z samej natury człowieka i związana jest z przymiotami natury osobistej. Można pokusić się o stwierdzenie, że jest to czynność, w której zarówno przyczyna, jak i skutek danego działania są bezpośrednio związane z podmiotem i tylko z nim samym. Idąc dalej, możemy powiedzieć, że czynność o charakterze osobistym jest to taka czynność, w której występuje nie tylko oświadczenie woli, czyli zamiar wywołania skutku prawnego, ale najczęściej także oświadczenie wiedzy dotyczące faktu znanego tylko temu, kto to oświadczenie składa.

Charakter osobisty przypisywany jest „żądaniu przysposabiającego”, o którym mowa w art. 117 § 1 k.r.o. Spośród zdarzeń prawnych, innych niż czynności prawne, ale podobnych do nich, można wymienić przebaczenie, z którym skutki prawne łączą art. 899 § 1, art. 930 i 1010 § 1 k.c. Przebaczyć można tylko osobiście¹².

Również testament jest czynnością prawną o charakterze osobistym, nieskierowaną do określonego adresata, dokonywaną w formie przewidzianej ustawą, odwoalną i niewywołującą żadnych skutków prawnych w chwili sporządzenia. Jako ściśle osobista czynność prawna może być sporządzony wyłącznie osobiście. Nie można zatem przy jego dokonywaniu odwołać się do pomocy przedstawiciela czy jakiegokolwiek pośrednika. Wola musi pochodzić bezpośrednio do spadkodawcy (art. 944 § 2 k.c.). Wymaganie osobistego działania odnosi się także do odwołania testamentu. Spadkodawca po dokonaniu aktu testowania może upoważnić osoby trzecie do dokonania pewnych czynności w stosunku do już sporządzonego przez siebie testamentu. Możliwe jest na przykład upoważnienie kogoś do przechowywania testamentu, ale już nie do przedstawienia testamentu tylko określonym osobom, ponieważ treść takiego upoważnienia pozostaje sprzeczna z art. 646 § 1 k.p.c.

Reasumując, można stwierdzić, że ustanowienie pełnomocnika jest niedopuszczalne w sytuacjach, co do których są obawy, że jakiegokolwiek przedstawicielstwo może wypaczyć czynność lub że w trakcie dokonywania czynności mogą pojawić się okoliczności, co do których decyzję może podjąć wyłącznie mocodawca.

---

¹² *Prawo cywilne – część ogólna*, pod red. Z. Radwańskiego, Warszawa 2002, s. 494.

Prawo spółdzielcze zabrania uczestnictwa pełnomocnika osoby fizycznej w walnym zgromadzeniu spółdzielni, gdyż stoi na stanowisku, że jest to uprawnienie o charakterze osobistym. Przepis art. 36 § 1 pr. spółdz., nie ma żadnego racjonalnego uzasadnienia. Po pierwsze, w art. 38 § 1 pr. spółdz. wymienione są kompetencje walnego zgromadzenia, które mogą być dodatkowo rozszerzone przez statut. Zgodnie z tym artykułem, do właściwości walnego zgromadzenia należy m.in. uchwalenie kierunku rozwoju działalności gospodarczej, społecznej i kulturalnej spółdzielni¹³. Z tego wynika, że nie są to czynności o charakterze osobistym, nie dotyczą spraw o charakterze korporacyjnym, ale spraw o charakterze gospodarczym. Co więcej, wiadomym jest, że istnieje zakres spraw, co do których uchwały walnego zgromadzenia nie mogą zapadać. W szczególności nie może ono ani uszczuplać praw członkowskich, ani nakładać na członków obowiązków bez upoważnienia ustawy lub statutu. Ponadto uchwały nie mogą naruszać nabytych już przez członków praw podmiotowych. Z powyższych ograniczeń wynika, że walne zgromadzenie nie podejmuje uchwał dotyczących spraw osobowych członków, ściślej mówiąc, czynności, które miałyby charakter czynności osobistych, a zatem członek spółdzielni, biorąc udział w walnym zgromadzeniu i wykonując prawo głosu, na żadnym etapie nie dokonuje czynności o charakterze osobistym – nie składa oświadczeń wiedzy i nie stwierdza faktów znanych tylko jemu. Nie istnieje więc w tej sytuacji obawa, że jakiegokolwiek przedstawicielstwo może wypaczyć tę czynność lub że w trakcie dokonywania tej czynności mogą pojawić się okoliczności, co do których decyzję może podjąć wyłącznie mocodawca.

III. Walne zgromadzenie spółdzielni a zgromadzenie wspólników w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością

Przepisy prawa spółdzielczego dotyczące walnych zgromadzeń, ze względu na swoją genezę, wykazują duże podobieństwo do odpowiednich przepisów dotyczących spółek, szczególnie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Cechą wspólną spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i spółdzielni są dwa istotne elementy: osobowy, zrzeszenie osób, czyli korporacja, i element gospodarczy (prowadzenie działalności gospodar-

---

¹³ A. Stefaniak, *Prawo spółdzielcze...*, s. 61.

czej). Dalszym podobieństwem tych dwu osób prawnych jest ich samorządny charakter. Zarówno członkowie spółdzielni, jak i wspólnicy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością sami decydują i kierują sprawami mieszczącymi się we wspólnym interesie, według samodzielnie ustalonych zasad statutowych dla spółdzielni czy też ustalonych w umowie spółki przez wspólników, za pośrednictwem wybranych przez siebie organów. Zasadniczym sposobem rozstrzygania spraw między członkiem a spółdzielnią czy też między wspólnikiem a spółką pozostaje podejmowanie odpowiednich uchwał, które są wyrazem ich woli¹⁴.

Zgromadzenie wspólników w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością i walne zgromadzenie członków spółdzielni, będące najwyższymi organami tych osób prawnych, dają wspólnikom oraz członkom spółdzielni możliwość decydowania o większości spraw dotyczących ich praw i obowiązków, są swoistym gwarantem zachowania elementu osobowego po powołaniu odrębnych osób prawnych – spółki i spółdzielni. Z tego też względu, podobnie jak przepisy kodeksu spółek handlowych, tak i prawo spółdzielcze ma na celu czuwanie nad właściwym zwoływaniem i tokiem obrad walnego zgromadzenia oraz zapobieganie zbyt pospiesznym i nieprzemyślanym decyzjom w sprawach najistotniejszych, np. zmianie statutu czy uchwale o sprawie zbycia nieruchomości¹⁵.

Uczestniczenie w zgromadzeniu wspólników w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością oraz wykonywanie prawa głosu jest jednym z podstawowych uprawnień o charakterze korporacyjnym¹⁶. W odróżnieniu od przepisów prawa spółdzielczego, przepisy dotyczące spółek z ograniczoną odpowiedzialnością pozwalają na uczestniczenie w zgromadzeniu wspólników oraz wykonywanie prawa głosu przez pełnomocnika. Pełnomocnictwo, o którym mowa w art. 243 k.s.h., jest pełnomocnictwem specyficznym, również w stosunku do pełnomocnictw określonych w kodeksie cywilnym. Wiele czynności, które są podejmowane na zgromadzeniu wspólników, ma charakter czynności faktycznych (organizacyjnych), polegających na udziale w głosowaniu, dyskusji i podejmowaniu uchwał niewywołujących skutków prawnych.

---

¹⁴ Tamże, s. 8-10.

¹⁵ R. Bierzanek, *Prawo spółdzielcze w zarysie...*, s. 169.

¹⁶ Z. Kuniewicz, *Pełnomocnictwo do udziału w zgromadzeniu spółki kapitałowej*, Rejent 2001, nr 12, s. 75-84.

O tym, kto może być pełnomocnikiem wspólnika decydują przepisy kodeksu cywilnego o pełnomocnictwie. Ograniczenia wyłączenia możliwości działania przez pełnomocnika mogą wynikać bądź z ustawy, bądź z umowy spółki, np. umowa może zawierać postanowienie, zgodnie z którym uczestnictwo w zgromadzeniu lub wykonywanie prawa głosu przez pełnomocnika będzie wyłączone całkowicie lub tylko co do pewnych spraw. I tak, art. 243 i 244 k.s.h. zawiera ograniczenia podmiotowe i przedmiotowe dotyczące udzielenia pełnomocnictwa. Artykuł 243 § 3 k.s.h. wskazuje ograniczenia podmiotowe polegające na tym, że członek zarządu i pracownik spółki nie mogą być pełnomocnikami na zgromadzeniu wspólników. Uzasadnieniem wyłączenia możliwości udzielenia pełnomocnictwa członkom zarządu jest potencjalna sprzeczność interesów pomiędzy wspólnikiem oceniającym na zgromadzeniu wspólników pracę członków zarządu a członkami zarządu, którzy występują w roli ocenianych¹⁷. Mam tutaj na myśli uchwały związane ze zmianami personalnymi w zarządzie, radzie nadzorczej czy komisji rewizyjnej. Określenie pracownicy spółki odnosi się natomiast do tych, którzy zawarli ze spółką umowę o pracę i pełnią swe funkcje na podstawie powołania, wyboru czy mianowania. Zakaz z art. 243 § 3 k.s.h. nie obejmuje więc osób, z którymi podpisano umowę o zarządzanie, umowę zlecenia, umowę o dzieło, czyli chodzi o niepracownicze stosunki umowne¹⁸.

Wymienione wyżej osoby nie mogą być pełnomocnikami. Oznacza to, że jakiegokolwiek ich działania za wspólnika, nawet jeśli forma pełnomocnictwa byłaby zgodna z wymogami art. 243 § 2 k.s.h., powodowałyby nieważność oddanych przez nich głosów. Gdyby zdarzyło się tak, że osoba, która jest pełnomocnikiem, została na tym samym zgromadzeniu powołana do zarządu spółki, powinna od momentu wyboru powstrzymać się od głosowania w imieniu wspólnika¹⁹.

Ograniczenia przedmiotowe wprowadza przepis art. 244 k.s.h. Jego brzmienie jest następujące: „Wspólnik nie może ani osobiście, ani przez

---

¹⁷ S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwałaj, *Kodeks spółek handlowych*, t. II, Warszawa 2003, s. 558-559.

¹⁸ A. Kidyba, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz*, Warszawa 2001, s. 614-615.

¹⁹ M. Litwińska, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2002, s. 573.

pełnomocnika, ani jako pełnomocnik innej osoby głosować przy powzięciu uchwał dotyczących jego odpowiedzialności wobec spółki z jakiegokolwiek tytułu, w tym udzielenia absolutorium, zwolnienia z zobowiązań wobec spółki oraz sporu między nim a spółką²⁰. Przepis ten ma przeciwdziałać konfliktowi interesów pomiędzy współnikami (ich pełnomocnikami) a spółką. Obejmuje on tylko akt głosowania, a więc nie ma przeszkód, aby współnik lub pełnomocnik brał udział w zgromadzeniu w punktach poświęconych sprawom określonym w art. 244 k.s.h. Może zabierać głos, przedstawiać argumenty i wyjaśnienia, zgłaszać wnioski, ale nie może brać udziału w głosowaniu. Odpowiedzialność wynikająca z tego artykułu dotyczy odpowiedzialności wobec spółki z jakiegokolwiek tytułu. Obejmuje wszelkie inne poza stosunkiem spółki stosunki prawne zarówno odpowiedzialność *ex contractu*, jak i odpowiedzialność *ex delicto*²⁰.

Należy również zwrócić uwagę na to, że art. 243 i 244 k.s.h. są przepisami *lex specialis* w stosunku do art. 99 § 1 k.c.²¹, ponieważ warunkiem ważności pełnomocnictwa na podstawie art. 243 § 2 k.s.h. jest jego udzielenie w formie pisemnej. Forma ta jest wystarczająca, bez względu na to, jaka uchwała będzie podejmowana na zgromadzeniu, nawet jeśli uchwały te będą dotyczyły wyrażenia zgody na dokonanie określonej czynności, która dla swej ważności wymaga formy szczególnej.

W treści dokumentu nie muszą być wskazane sprawy, w których pełnomocnik będzie głosował za współnika. Wystarczy ogólne stwierdzenie, że dana osoba jest uprawniona do działania w imieniu współnika na zgromadzeniu lub do złożenia głosu w formie pisemnej²².

Warto również zwrócić uwagę na fakt że w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością jedna osoba może być pełnomocnikiem kilku osób. Może wówczas głosować w imieniu każdej z nich inaczej, zgodnie ze wskazówkami mocodawcy.

---

²⁰ S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych...*, s. 560-562.

²¹ Jeżeli do ważności czynności prawnej potrzebna jest forma szczególna, pełnomocnictwo do dokonania tej czynności powinno być udzielone w tej samej formie.

²² A. Kidyba, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością...*, s. 611-612; M. Litwińska, *Kodeks spółek handlowych...*, s. 572-573.

IV. Prawo uczestniczenia w walnym zgromadzeniu spółdzielni na tle innych ustawodawstw europejskich

Jak już wspominałam, członek może brać udział w walnym zgromadzeniu tylko osobiście. Z natury rzeczy wynika, że członkowie spółdzielni będący osobami prawnymi mogą uczestniczyć w walnym zgromadzeniu przez pełnomocników. Ustawa nie dopuszcza jednak, aby pełnomocnik zastępował więcej niż jednego członka²³.

Nasze ustawodawstwo w zakresie uczestnictwa członka spółdzielni w walnym zgromadzeniu należy do bardzo rygorystycznych. W większości krajów prawo pozwala na uczestniczenie w walnym zgromadzeniu przez pełnomocnika. Obwarowane jest to jednak pewnymi ograniczeniami. Ustawodawstwo Szwecji dopuszcza zastępstwo członka przez jego małżonka, a także zezwala na głosowanie w drodze korespondencyjnej. Również inne kraje, takie jak Francja, Argentyna czy Szwajcaria zezwalają, by statuty dopuszczały taki sposób głosowania. System głosowania korespondencyjnego istnieje również w wielu spółdzielniach amerykańskich, ze względu na rozproszenie członków na dużym obszarze ich spółdzielni. Amerykańskie spółdzielnie rolnicze dopuszczają nawet głosowanie na walnym zgromadzeniu przez nieobecnych, którzy uprzednio wobec funkcjonariusza spółdzielni złożyli swój głos²⁴.

Państwa Unii Europejskiej dążą do wprowadzenia jednolitych zasad dotyczących spółdzielczości, których wyrazem jest uchwalenie dnia 12 lipca 2002 r. przez Radę Unii Europejskiej w Brukseli Statutu Spółdzielni Europejskiej. Artykuł 58 Statutu Spółdzielni Europejskiej przewiduje ustanowienie pełnomocnika reprezentującego osobę uprawnioną do głosowania na walnym zgromadzeniu, zgodnie z procedurami określonymi w statucie. Powinna być w nim określona maksymalna ilość osób, za które mogą działać pełnomocnicy. Istotną kwestią jest również możliwość głosowania za pomocą poczty lub elektronicznie i również w tej sytuacji niezbędne procedury winien określać statut²⁵. Statut Spółdzielni Europej-

---

²³ Art. 36 § 2 ustawy z dnia 16 września 1982 roku – Prawo spółdzielcze; L. S t e c k i, *Prawo spółdzielcze*, Warszawa 1987, s. 71-72.

²⁴ R. Bierzanek, *Prawo spółdzielcze w zarysie...*, s. 171-172.

²⁵ *Statut Spółdzielni Europejskiej, akty legislacyjne i inne dokumenty, regulacja Rady w sprawie Statutu Spółdzielni Europejskiej (SE)*, Warszawa 2003.

skiej jest przykładem tego, jak wielkie znaczenie dla rozwoju spółdzielni przykłada się obecnie w Europie.

W związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej i przed nami stoi zadanie przystosowania naszego prawa do prawa panującego w krajach Unii. Fakt ten stanowi ogromną szansę dla działalności gospodarczej polskich spółdzielni, dlatego też, mimo że nie ma na celu zastąpienia własnych legislacji spółdzielczych legislacjami poszczególnych państw, może stanowić dla nich, w tym również dla Polski, istotny wzorzec i punkt odniesienia, jakim powinny kierować się rządy państw członkowskich w stosunku do spółdzielni²⁶.

W krajach Unii Europejskiej najnowszym rozwiązaniem legislacyjnym dotyczącym spółdzielczości, stawianym często za wzór ustawodawstwa spółdzielczego, jest fińskie prawo spółdzielcze²⁷. Jego przepisy przewidują możliwość uczestniczenia przez pełnomocnika w walnym zgromadzeniu członków spółdzielni. Ograniczenie wynika jedynie ze statutu. Pełnomocnik musi okazać się opatrzonym datą pełnomocnictwem lub w inny wiarygodny sposób udowodnić swoje prawo do reprezentowani członka. Pełnomocnictwo takie dotyczy tylko jednego zgromadzenia członków spółdzielni, chyba że z treści wynikają inne postanowienia. Może być ono jednak ważne przez co najwyżej trzy lata od daty wystawienia. Istotną kwestią jest również możliwość reprezentowania przez pełnomocnika co najwyżej trzech członków, chyba że statut przewiduje inne rozwiązania. Dopuszczalne jest również, by pełnomocnik reprezentował uczestników masy spadkowej po zmarłym członku oraz członków należących do tego samego concernu, zgodnie z ustawą o księgowości. Ponadto członek i pełnomocnik, mogą podczas zgromadzenia członków spółdzielni mieć doradcę²⁸.

Podobnie jak ustawodawstwo polskie, dotyczące spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, zawiera ograniczenia podmiotowe i przedmiotowe w zakresie udzielania pełnomocnictwa, tak i fińskie prawo spółdzielcze posiada w tym zakresie swoją regulację. Artykuł 8 stanowi, że podczas

---

²⁶ Tamże.

²⁷ Ustawa – Prawo o spółdzielczości, ogłoszona w Helsinkach dnia 28 grudnia 2001 r., nr 1488.

²⁸ Art. 6 ustawy – Prawo o spółdzielczości, ogłoszonej w Helsinkach dnia 28 grudnia 2001 roku, nr 1488; *Fińskie prawo spółdzielcze*, Warszawa 2002, s. 16-17.

zgromadzenia członkowi spółdzielni lub ustanowionemu przez niego pełnomocnikowi nie wolno brać udziału w głosowaniu dotyczącym udzielenia absolutorium dla samego siebie albo zwolnienia z odpowiedzialności za odszkodowanie lub innego zobowiązania wobec spółdzielni bądź w kwestiach dotyczących umów czy związków pomiędzy samym sobą a spółdzielnią. Członkowi nie wolno również brać udziału w głosowaniu dotyczącym roszczenia wobec innej osoby lub zwolnienia tej osoby z zobowiązań wobec spółdzielni albo umowy pomiędzy tą osobą a spółdzielnią, o ile członek może spodziewać się zasadniczych korzyści, które są sprzeczne z interesami spółdzielni. Ponadto członkowie rady nadzorczej i zarządu oraz dyrektor zarządzający nie mogą brać udziału w głosowaniu w sprawach dotyczących wyboru audytora, odebrania audytorowi jakiegось zadania lub wynagrodzenia go²⁹.

V. Uwagi końcowe

Podsumowując powyższe rozważania, można stwierdzić, że utrzymywanie przepisu dotyczącego osobistego uczestnictwa członka w walnym zgromadzeniu spółdzielni w naszym ustawodawstwie nie ma żadnego faktycznego uzasadnienia. Na przykładzie fińskiego prawa, a także innych ustawodawstw europejskich dotyczących spółdzielczości, łatwo zauważyć i wyciągnąć wnioski, że pełnomocnictwo w żaden sposób nie zagraża osobistemu charakterowi, jaki ma w świetle naszych przepisów uczestnictwo w walnym zgromadzeniu. Pozwala lepiej i sprawniej funkcjonować w wykonywaniu przez członków swoich zadań. Nie spowalnia prac, a ponadto daje możliwość w sytuacji np. choroby członka oddania swojego głosu przez ustanowionego przez niego pełnomocnika, czyli daje możliwość i uprawnienie decydowania o najważniejszych sprawach spółdzielni. Wiadomym przecież jest, że porządek obrad walnego zgromadzenia ustalany jest i podawany we właściwym czasie i formie do wiadomości członków spółdzielni, a następnie przestrzegany w toku obrad. To porządek obrad określa granice, w jakich walne zgromadzenie może podejmować wiążące uchwały. Nie jest ono władne rozszerzyć go, może jedynie zmienić kolejność spraw lub niektóre wykreślić. Z tego wynika, że członek

---

²⁹ *Fińskie prawo spółdzielcze...*, s. 18-19.

ma możliwość wcześniejszego wyrobienia sobie poglądu na daną sprawę, zasięgnięcia w razie potrzeby dodatkowych informacji i przekazania ich w sytuacji niemożności osobistego stawiennictwa ustanowionemu w tym celu pełnomocnikowi. Walne zgromadzenie podejmuje uchwały dotyczące spraw gospodarczych spółdzielni, a nie spraw, które dotyczą osobistego charakteru, jaki wypływa z istoty członkostwa. Może warto więc pójść śladami ustawodawstwa europejskiego i w związku z naszym przystąpieniem do Unii Europejskiej zadać sobie trud i podjąć próbę dostosowania przepisów do tych, jakie panują w zjednoczonej Europie.